

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת זבחים

תוכן עניינים

1. פרק ששי קדשי קדשים
- א. קדשי קדשים ששחטן בראש המזבח ... כאילו נשחטו בצפון.....1
- ב. מזבח אדמה תעשה לי שיהא מחובר מאדמה שלא יבננו לא על גבי מחילות ולא על גבי כיפין.....2
- ג. ביררו משם עצי תאינה יפים לסדר מערכה שניה של קמרת כנגד קרן מערבית דרומית משוך מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות באומד חמש סאין גחלים ובשבת באומד שמונה סאין גחלים ששם היו נותנין שני בויכי לבונה של לחם הפנים
3
- ד. כוליה מזבח בצפון קאי ... ר"י אומר מזבח ממוצע ועומד באמצע העזרה ושלישים ושתיים אמות היו לו עשר אמות כנגד פתחו של היכל אחת עשרה אמה מיכן ואחת עשרה אמה מיכן נמצא מזבח מכוון כנגד היכל.....5

דף נח.

פרק ששי קדשי קדשים

א. קדשי קדשים ששחטן בראש המזבח ... כאילו נשחטו בצפון

קדשי קדשים¹ ששחטן בראש המזבח כאילו שחטן בצפון שנאמר (ויקרא כ פסוק כא) וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלֹמֶיךָ, מלמד שכל המזבח ראוי לשחיטת העולה ושחיטת השלמים². וכן אם שהא על היסוד או הסובב שכל

¹ רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ג הלכה א

² ופסק בר' יוסי דנימוקו עמו ופריך בנמרא השתא כולו לעולה כשר כולו לשלמים מיבעיא ומשני סד"א עולה היא דדחיק ליה מקום אבל שלמים דלא דחיק ליה מקום אימא לא קמ"ל. כס"מ שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הַלְכַתָּא לְמִשְׁיַחַא בְּדַף הַיּוֹמִי

מִסְנַת זְבַחִים

מקום שכשר לזריקת הדם ראוי לשחיטה³, אולם לכתחילה אין שוחטין בראש המזבח⁴, בין קדשים קלים ובין קדשי קדשים.

ב. מזבח אדמה תעשה לי שיהא מחובר מאדמה שלא יבנו לא על גבי מחילות ולא על גבי כיפין

המזבח אין⁵ עושין אותו אלא בנין אבנים (גזית) וזה שנאמר בתורה (שמות כ פסוק כא) **מִזְבֵּחַ אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִי שִׁיחָה מְחוּבֵר בְּאֲדָמָה** שלא יבנוהו⁷ לא על גבי כיפין ולא על גבי מחילות⁸, וזה שנאמר (שם פסוק כב) **וְאִם מִזְבֵּחַ אֲבָנִים תַעֲשֶׂה לִי מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוּ שְׂאִינוּ רְשׁוּת אֵלָּא הַזֹּבֵחַ.**

³ תורת הקדשים דף לו. אות ב

⁴ כן מדויק לשון הרמב"ם וטעמו שלמרות שמדאורייתא שוחט לכתחלה כדרשין מזבחת עליו ושמא הא דנקט דיעבד מדרבנן שלא תרביין גללים כמו שכתבו תוס' כאן. וכ"כ בתורת הקדשים לו. אות א

⁵ רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק א הלכה יג

⁶ בשיעור כמה יהיה חלל תחת המזבח ויפסל לא נתבאר בדברי רבינו אך ראיתי בתוספתא דאהלות הביאה הר"ש בפ"ט דאהלות דר' יהושע אומר אין מעלין עולות גבוה מן הארץ טפח ע"כ וכתב שם הר"ש בפ"ו דזבחים דרשין מזבח אדמה שיהא מחובר באדמה שלא יבנו לא ע"ג כיפין ולא ע"ג מחילות ואם היה חלל טפח תחתיו השיב כמילתא אחריתי ולא כמחובר ופסול להעלות עליו עולה ע"כ. מל"מ שם אולם עיין או"ש שהביא מהראב"ד רמב"ם הלכות טומאת מת פרק א הלכה יא מצאתי בתוס' דאהלות פ"ט בענין רבוע בארון פירוש בארון השוה רחב למטה כלמעלה הנוגע בשולים שלה ר"א מטמא ורבי יהושע אומר מטמא ולמטה טהור מטמא ולמעלה טמא שאין מעלים עליות הגבוה מן הארץ טפח ונ"ל שהוא כענין מה שאמרו א"א לר"ה שתתלקט במלקט ובריהטני והכא נמי אמרי' א"א שלא יהא בקרקע הבית גובה טפח לפיכך כל שהוא נוגע באסקופה בגובה טפח כאילו נוגע בקרקע עולם ולפי הלשון הזה טפח עצמו טמא ורישא דיהא מטמא ולמטה טהור והרב היוני פירש בתוספתא זה פירוש חשך ואפילה

⁷ ונסתפקתי אם הכבש ג"כ ישנו בדין זה דצריך שלא יבנו ע"ג כיפין לפי שרבינו בדין איסור בנין הגזית ופסול אבנים פגומות השוה הכבש למזבח וכמו שכתב בדבריו ולא מצאתי מעם נכון לחלק בין דין זה דמחובר באדמה שלא הזכיר כי אם מזבח ובשאר הדינים השוה בפירוש הכבש למזבח. במל"מ שם

⁸ עוד במל"מ קשה לי על זה מההיא דתנן בפ"ג דפרה הר הבית והעזרות תחתיהם חלול מפני קבר התהום וכבר הביא רבינו משנה זו בפ"ב מהלכות פרה אדומה דין ז' ולכאורה נראה שכל בנין הבית היה חלול וכולל ג"כ אף מקום המזבח וכל מקום שאמרנו ותחתיהם חלול כו' היינו שהוא בנוי כיפין וכמ"ש רבינו בריש פ"ג מהל' פרה וא"כ קשה דהיכי קאמר שלא יבנוהו ע"ג כיפין וסבור הייתי לומר דמאי דאמרינן שלא יבנוהו ע"ג כיפין היינו לומר דשיעור גובה המזבח לא יהיה ע"ג כיפין אלא מחובר באדמה וכן המזבח עצמו לא יהיה כיפין אבל כל שהמזבח מחובר באדמה אם למטה מן האדמה יש כיפין ומחילות אינו מעכב. שוב ראיתי דזה אינו שהרי פ"ו דזבחים (דף נ"ח) אמרו וכ"ת דעביד מחילות בקרקע ושחית בהו וכי האי גוונא מי הוי מזבח והתניא מזבח אדמה תעשה לי שיהא מחובר באדמה שלא יבנו לא ע"ג מחילות ולא ע"ג כיפין ע"כ הרי הדבר מבואר דס"ל לסתמא דש"ס דאפילו תחת האדמה שהמזבח מחובר לו צריך שלא יהיה לא מחילות ולא כיפין. אשר ע"כ נראה דמוכרחים אנו לומר דדוקא הר הבית והעזרות היה תחתיהם חלול אבל המזבח לא היה תחתיו חלול מפני גזירת הכתוב דקאמר מזבח אדמה ועי"ש שהביא ראייה מירושלמי סנהדרין. וכתב עוד ודע שאם עשה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת זבחים

**ג. ביררו משם עצי תאינה יפים לסדר מערכה שניה של קטרת
כנגד קרן מערבית דרומית משוך מן הקרן כלפי צפון ארבע
אמות באומד חמש סאין גחלים ובשבת באומד שמונה
סאין גחלים ששם היו נותנין שני בזיכי לבונה של לחם
הפנים**

כבר התבאר במסכת יומא דף מה. שבכל יום היו עושים בכל יום על גבי המזבח החיצון שלוש מערכות של עצים בוערים⁹. שלוש המערכות הן –

א. "מערכה גדולה", שעליה היו מקריבים את התמיד ואת אמורי שאר הקרבנות. ומסדרה במזרח המזבח.

ב. "מערכה שנייה של קטורת", שממנה היו נוטלים גחלי אש למזבח הפנימי שבהיכל, שחרית וערבית להקטיר עליה קטורת תמיד פרס בשחרית ופרס בין הערבים, ואחר שמסדר מערכה גדולה, חוזר ובורר עצי תאנה יפים¹⁰ ומסדר מערכה שניה של קטורת מכנגד קרן מערבית דרומית משוכה מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות ובה כמו חמש סאין גחלים.

ובשבת עושין בה כמו שמונה סאין גחלים מפני שעליה מקטירין בכל שבת שני בזיכי לבונה של לחם הפנים.

המזבח ע"ג כיפין או על ע"ג מחילות לא חשיב מזבח ופסול להעלות עליו קרבן וכדמוכח הסוגיא דריש פ"ו דזבחים. ועיין אבהא"ז והנה התוס' דף ס"ב ע"א בד"ה ולא ע"ג מחילות כתבו וז"ל בור של שיתין לא הו' חשוב מחילה כיון דהוה צורך מזבח עכ"ל, וכונתם דסוברים דבור של שיתין הו' תחת המזבח וכן פ"י רש"י בסוכה דף מ"ט ד"ה שיתין, חלל שתחת המזבח כנגד מקום הנסכים, והוא למאן דפליג אמ"ד דשיתין מחוללין עד התהום כדפירש"י שם, ומוכח מד' התוס' דקשה להו מבור של שיתין דמה דאמרינן שלא יבנהו ע"ג מחילות היינו אפי' למטה בעומק האדמה, אבל באמת תי' התוס' דחוק דאי מפרשינן שיהי' מחובר באדמה היינו דעד תהום ארעא יהי' אדמה ולא יהיה חלל באמצע א"כ מאי מהני שהוא צורך מזבח דעכ"פ אינו מחובר באדמה, ולכן בפשוטו מוכח מכאן דדין שיהא מחובר באדמה אינו אלא שיהי' המזבח מחובר באדמה, אבל למטה בעומק תחת האדמה לא איכפת לן אם יש חלל.

⁹ רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ב הלכה ד

¹⁰ ופירש"י עצי תאנה בשל תאנה היו רגילין ומעם אנדה הוא שבו היתה תקנה לאדם הראשון ויעשו להם חגורות כס"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

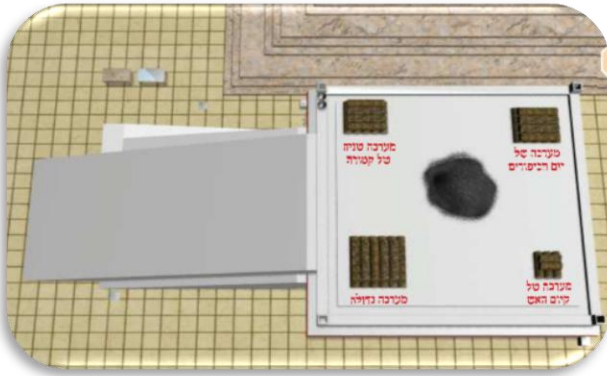

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת זבחים

ג. מערכה לקיום האש¹¹, כמו שכתוב (ויקרא ו פסוק ה) וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תִּקְוָד בּוֹ לֹא תִקָּח. והוא מצות עשה¹² להיות אש יקודה תמיד על המזבח, אפילו כאשר לא צריכים את האש לצורך הקרבנות¹³. ולרוב מוני המצוות ציווי זה בכלל מצות עשה¹⁴. ומסדרה בכל מקום שירצה מן המזבח

ואף על פי שהיתה אש יורדת מן השמים, מצוה להביא אש מן ההדיוט להוסיף¹⁵ על האש שירדה מן השמים¹⁶.

¹¹ ועי' בפ"י רבינו למשניות בספ"ק דשבת שפי' שם דבית המוקד היה עשוי למוקד כדי ליקח משם אש למזבח יעו"ש היטיב ולכאורה צ"ע ל"ל שם אש כיון שהיתה מערכה בפ"ע על המזבח גופיה. הר המוריה הלכות תמידין ומוספין פרק ב הלכה ד

¹² כמו שהתבאר יומא שם דף כא. כו.

¹³ וז"ל החינוך (מצוה קלב) "והיא מצוה מיוחדת בפני עצמה, שמלבד מה שהיו צריכים לאש לצורך הקרבנות, היו נותנים אש על המזבח לשם מצוה זו". והרמב"ן עה"ת (שם ו ב) כתב שאף הפסוק (שם ה) "ובער עליה הכהן עצים בבוקר בבוקר", בכלל מצוה זו וז"ל "אש המזבח תוקד בו – יאמר שתוקד במזבח כל הלילה, כי מצוה שישומו ביום עצים הרבה כדי שלא יתאכלו לגמרי ויכבה האש ממנו". ועיין לה"מ שם

¹⁴ רמב"ם עשה כפ, חינוך מצוה קלב, סמ"ג עשין קצא, ועי"ש בסמ"ג מנין המצוות בראש הספר שהביא את הפסוק "ובער עליה הכהן עצים בבוקר בבוקר", (ויקרא שם ה). וברס"ג עשה קכט, אזהרות ר' שלמה אבן גבירול – זוהר הרקיע לרשב"ץ עשה מו. ופורטו הלכותיו במשניות ובגמרא ביומא פ"ד, ובתמיד פ"ב. וברמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ב ה"א–ה"ה, ה"ז–ה"ט.

¹⁵ ואין זה שני גזרי עצים הנ"ל דף לג. שזוהי מצוה אחרת להוסיף על המערכה הגדולה וא"כ כיון דתרי מילי הוו רבינו ז"ל בפ"ג כשהסדיר שתי מערכות וסידור שני גזרי עצים למה לא הזכיר שם סידור מערכה של קיום האש וכן אביי בפ"ג דיומא דסדר מערכה משמיה דגמרא לא הזכיר אלא מערכה גדולה ומערכה שניה וסידור שני גזרי עצים ולא הזכיר מערכה שלישית. מיהו לאביי י"ל דסובר כר' יהודה דליכא אלא שתי מערכות אבל לרבינו ז"ל דפסק כר' יוסי קשה. ונראה לומר דאותה של קיום האש אין לה שעה קבועה ואין לה סדר שבכל שעה מהיום יכול לעשותה ולכך לא הזכירה רבינו ז"ל בפ"ו שלא הזכיר אלא הדברים שצריך לעשות על הסדר ואביי גם כן אף על גב דסבר כר' יוסי מהאי טעמא לא הזכירה. להם משנה הלכות תמידין ומוספין פרק ב הלכה ד

¹⁶ ועיין רבינו בחיי ויקרא פרשת ויקרא פרק א פסוק ז "וכתב הגאון רבינו סעדיה, בזה טעו נדב ואביהוא שחשבו כי מלת "ונתנו" פירוש שישומו אש מן החוץ על המזבח, ואינו כן, אבל מלת "ונתנו" הוא כלשון ובערו, שכן מצינו לשון נתינה שפירושו הבערה, והביא ראייה ממה שאמר חזקיה: (ישעיה לו, יט) "ונתן את אלהיהם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת זבחים

ביום הכיפורים מוסיפים מערכה רביעית י"א¹⁷ שהוא כדי להדר המזבח ולעטרו, וי"א¹⁸ שמהמערכה הנוספת היו לוקחים אש להקטיר לפני ולפנים.

דף נח:

**ד. כוליה מזבח בצפון קאי ... ר"י אומר מזבח ממוצע ועומד
באמצע העזרה ושלשים ושתים אמות היו לו עשר אמות
כנגד פתחו של היכל אחת עשרה אמה מיכן ואחת עשרה
אמה מיכן נמצא מזבח מכוון כנגד היכל**

כבר התבאר במסכת יומא דף לו. שי"א שהמזבח¹⁹ עמד כולו בדרום²⁰, ומכותל צפוני של עזרה דרומה עד כותל המזבח שהוא רוחב ששים אמה ומחצה²¹, וכנגדו מכותל האולם במערב עד כותל מזרחי של עזרה שהוא אורך ע"ו אמות, כל המרובע הזה הוא הנקרא צפון והוא המקום ששוחטין בו קדשי קדשים. אך בין האולם והמזבח ממש אין שוחטים. שכבר אינו מהצפון²². וי"א²³ ששבע אמות מן המזבח היו בצפון.

באש". ועיין פענח רזא ויקרא פרשת שמיני "וא"ת למה נענשו והלא מצוה להביא אש מן ההדיוט, וי"ל דהיינו דוקא לאחר שירד אש מן השמים לפיכך כשהביאו אותו האש פגעה בם האש מן השמים ונשרפו בו". ועיין גור אריה "ובכל יום היו מביאים אש מן ההדיוט להוסיף על המערכה".

¹⁷ רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ב הלכה ה

¹⁸ רש"י והר"ב כמש"כ במים חיים על הרמב"ם שם

¹⁹ כס"מ עבודת יוה"כ ג ב דעת הרמב"ם, ערוך השולחן העתיד הלכות בית המקדש סימן ב סעיף ו, בדעת הרמב"ם

²⁰ ועיין מרכה"מ עבודת יוה"כ שם דצפון אינו נקרא אלא מכותל המזבח.

²¹ רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ה הלכה יב – טז

²² ולשיטה זו העמידו הפר והשעירים כנגד השטח שבין האולם והמזבח, צפונית מזרחית לקיר המזבח, והעמידו מקצת גופו של הפר בין האולם והמזבח ממש גופו בין צפון לדרום וראשו מעוקם למערב, והעמידו השעירים ראשו למערב וזנבו למזרח כמו שבואר להלן בסף משנה שם

²³ ושם העמידו הפר בין האולם והמזבח תו"ט יומא ג ט בדעת הרמב"ם, וביאר לדעתו שריבוע הצפון היה עד קיר המזבח מצפון לדרום ובחלק שבין המזבח לאולם היה עוד שש או שבע אמות. וכן הוא בלח"מ עבודת יוה"כ ג, ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת זבחים

וזהו חשבוננו מצפון²⁴ לדרום כמו שהתבאר שם דף טז: מכותל צפוני של העזרה עד בית המטבחים שמונה אמות, בית המטבחים י"ב אמות ומחצה, ושם תולין ומפשיטין את הקדשים בצדו. מקום השולחנות שמונה אמות ובו שולחנות של שיש שמניחין עליהן הנתחים ומדיחין את הבשר לבשלו, ושמונה שלחנות היו, ובצד מקום השולחנות מקום הטבעות כ"ד אמה, ושם שוחטין את הקדשים. ובין מקום הטבעות והמזבח שמונה אמות. יחד ששים וחצי אמה.

וזהו חשבוננו ממזרח למערב בין האולם ולמזבח עשרים ושתים אמה, המזבח שלושים ושתים אמה, מקום דריסת רגלי הכהנים והוא הנקרא עזרת כהנים אחת עשרה אמה, מקום דריסת רגלי ישראל והוא הנקרא עזרת ישראל אחת עשרה אמה, יחד שבעים ושש אמה.

ובתוך השטח הזה נכלל – ממערב למזרח – המשך השטח שבין האולם ולמזבח שתיים ועשרים, הרוחב שכנגד המזבח שתיים ושלשים, מקום דריסת רגלי הכהנים והוא הנקרא עזרת כהנים אחת עשרה אמה, מקום דריסת רגלי ישראל והוא הנקרא עזרת ישראל אחת עשרה אמה.

²⁴ רמב"ם בית הבחירה פרק ה הלכה יב – טז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

